

ਸੁਗੰਧੀਆਂ ਦੇ ਦੇਸ਼ 'ਰਿਆਲ'

ਵਲਦੀਅਤ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਫਾਰਸੀ ਅਤੇ ਅਰਬੀ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖਰੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਹਨ। ਪਰ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੌਰ ਤੇ, ਅਰਥਾਤ ਈਰਾਨ ਉੱਤੇ ਅਰਬਾਂ ਦੇ ਹਮਲੇ, ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਸਰਬਪੱਖੀ ਇਸਲਾਮੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇ ਕਾਰਨ ਫਾਰਸੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਅਰਬੀ-ਮੂਲਕ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਚੋਖੀ ਭਰਮਾਰ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਕਥਿਤ ਫਾਰਸੀ ਕੋਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਅਰਬੀ ਦਾ ਅੱਧੋ-ਸੁੱਧ ਮਿਸ਼ਰਨ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਅਸੀਂ ਫਾਰਸੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਜ਼ਬਾਨੀ ਈਰਾਨੀਆਂ ਦੇ ਸੁਹਜ-ਸੁਆਦ, ਹੁਸਨ-ਪ੍ਰਸਤੀ ਤੇ ਨਿਵਾਸਤ-ਪਸੰਦੀ ਦੀ ਗੱਲ ਛੇੜਦੇ ਹਾਂ।

ਫਾਰਸੀ ਗੁਲ ਦਾ ਸਾਧਾਰਨ ਅਰਥ ਕੋਈ ਭੀ ਫੁੱਲ ਹੈ। ਪਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ੀਕਰਣ (specialization of meaning) ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਇਕ ਖਾਸ ਫੁੱਲ, ਅਰਥਾਤ ਗੁਲਾਬ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮੁਢਲੇ ਗੁਲਾਬ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ damask rose, ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਦੇਸੀ ਜਾਂ ਸੁੱਚਾ ਗੁਲਾਬ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਰੰਗ ਲਾਲ ਜਾਂ ਗੁਲਾਬੀ, ਅਤੇ ਪੰਖੜੀਆਂ ਕਹਿਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕੋਮਲ ਤੇ ਸੁਗੰਧਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਗੁਲਾਬ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਗੁਲਾਬੀ, ਅਤੇ rose ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ rosy ਤੋਂ ਮੁਢਲੇ ਗੁਲਾਬ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿੱਥੋਂ ਤਕ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਇਹ 'ਰੰਗਾਂ ਵਿਚੋਂ ਰੰਗ' ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਰੂਸੀ kraska (ਰੰਗ), ਅਰਬ-ਵਿਸ਼ੇਸ਼ੀਕਰਣ ਦੇ ਬਲ-ਬੋਤੇ, krasny ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ "ਲਾਲ" ਦੀ ਹਾਮੀ ਭਰਦਾ ਹੈ। ਗੱਲ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਤੋਰਦਿਆਂ ਇਹ ਕਥਨਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਲਾਲ ਰੰਗ ਨੂੰ ਮਨਮੋਹਣਾ ਤੇ ਪਿਆਰਾ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ

ਸੁਹੱਪਣ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਰੂਸੀ krasny (ਲਾਲ, ਜਿਵੇਂ ਉੱਪਰ) ਅਤੇ krasa (ਖੂਬਸੂਰਤ) ਪਰਸਪਰ ਸਬੰਧਤ, ਅਰਥਾਤ ਇਕ ਸਾਂਝੇ ਅਸਲੇ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਹਨ। ਫਾਰਸੀ ਲਾਲ (ਸੁਰਖ) ਦੇ ਰੰਗ ਢੰਗ ਭੀ ਕੁਝ ਇਥੇ ਮਿਲਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਦਾ ਵਿਕਸਤ ਅਰਥ F Steingass ਦੇ ਫਾਰਸੀ ਕੋਸ਼ ਵਿਖੇ, “darling, dear” ਵਜੋਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਉਕਤ ਚਰਚਾ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਇਹ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਗੁਲਾਬ ਸੱਭ ਫੁੱਲਾਂ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਫੁੱਲ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਲਾਲ ਰੰਗਤ ਸਰਬ-ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਦਾ ਮੁਜੱਸਮਾ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਹੋਰ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਦਾ ਨਾਤਾ ਸਿੱਧਾ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਕਰਕੇ (ਜਿਵੇਂ ਕੀਟਸ ਮੁਜਬ “a thing of beauty is a joy for ever”) ਗੁਲਾਬ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਗੰਧ ਭੀ ਮਾਰਦਾ ਹੈ। ਗੁਲਾਬ ਰੰਗ-ਓ-ਬੂ ਦਾ ਸਮ-ਅਰਥਕ ਭੀ ਹੈ। ਇੰਜ ਇਹ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਰੰਗੀਨੀਆਂ ਤੇ ਸ਼ਾਦਮਾਨੀਆਂ ਦਾ ਦਮ ਭਰਦਾ ਹੈ।

ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਈਰਾਨ ਵਿਖੇ ਗੁਲਾਬ ਦੀਆਂ ਪੱਖੜੀਆਂ ਥੱਲੇ ਡਿੱਗਣ ਨਾਲ ਮਿੱਟੀ ਮਹਿਕ ਉੱਠਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਮਿੱਟੀ (ਗਿਲ-ਏ-ਖੁਸ਼ਬੂਏ) ਨੂੰ ਮੂੰਹ-ਹੱਥ ਧੋਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਈਰਾਨ, ਜਿੱਥੇ ਗੁਲਾਬ ਦੇ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਜਨਮ-ਭੂਮੀ ਹੈ, ਨਾਲ ਹੀ ਬੁਲਬੁਲਾਂ ਦਾ ਨਿਵਾਸ-ਅਸਥਾਨ ਭੀ ਹੈ। ਇਕ ਕਵੀ ਅਨੁਸਾਰ “ਸਰਜ਼ਮੀਨ-ਏ-ਅਜ਼ਮ (ਅਰਥਾਤ ਈਰਾਨ) ਘਰ ਹੈ ਗੁਲੋਂ ਕਾ, ਬਨਾਇਆ ਹੈ ਕੁਦਰਤ ਨੇ ਘਰ ਬੁਲਬੁਲੋਂ ਕਾ”। ਈਰਾਨੀ ਕਵੀਆਂ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਮੁਜਬ ਗੁਲਾਬ, ਜੋ ਸਰਾਪਾ ਹੁਸਨ ਹੈ, ਮਅਸੂਕ ਦਾ ਬੋਧਕ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਬੁਲਬੁਲ, ਜੋ ਫੁੱਲਾਂ ਦਾ ਸ਼ੈਦਾਈ ਹੈ, ਆਸ਼ਕ ਦਾ ਰੋਲ ਨਿਭਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਫਾਰਸੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਗੁਲ-ਓ-ਬੁਲਬੁਲ ਦੀ ਬੜੀ

ਗਰਮ-ਬਾਜ਼ਾਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਗੁਲ ਦੇ ਸੰਜੋਜਕੀ ਰੂਪ (combining form) ਤੋਂ ਕੋਈ ਇਕੱਠੇ ਪੰਜਾਹ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਗੁਲਸਨ, ਗੁਲਜ਼ਾਰ, ਗੁਲਸਤਾਨ, ਗੁਲਰੰਗ, ਗੁਲਾਲ, ਗੁਲਬਦਨ, ਗੁਲਬਰਗ। ਕਿੰਨੀ ਵਿਲੱਖਣ ਹੈ, ਇਹ ਗੱਲ ਕਿ ਕੁਝ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਅਤੇ ਰਾਗਨੀਆਂ ਵਿਚ ਫੁੱਲਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਬੋਲਦਾ ਹੈ। ਗੁਲ-ਬਦਨ (ਫੁੱਲਾਂ ਵਰਗਾ ਜਿਸਮ) ਅਤੇ ਗੁਲ-ਰੋਜ਼ (ਫੁੱਲ-ਪੱਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਖਾ) ਵਿਕਸਤ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਰੋਸ਼ਮੀ ਕੱਪੜਿਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਹਨ। ਇਥੇ ਬੁਲਬਲ-ਚਸਮ (ਬੁਲਬਲ ਦੀ ਅੱਖ) ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਭੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਦੱਸ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਲਜ਼ਾਰ (ਫੁੱਲਾਂ ਦਾ ਬਾਗ) ਅਤੇ ਨੈ-ਬਹਾਰੀ (ਨਵੀਂ ਬਹਾਰ) ਬਾਰਬੁਦ ਗੰਧਰਬ ਦੀਆਂ ਰਚੀਆਂ ਰਾਗਨੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਹਨ।

ਬਾਗ (ਗਿਆ)
ਬਾਗ (ਗਿਆ),
ਗੁਲ-ਰੋਜ਼ (ਗੁਲ-ਰੋਜ਼)

ਫਾਰਸੀ ਬਾਗ ਸੁੰਦਰਤਾ ਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਬੋਧਕ ਹੈ। ਬਾਗ-ਬਾਗ ਦਾ ਅਰਥ ਬਹੁਤੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੈ। ਬਾਗ ਦਾ ਬਦਲਵਾਂ ਅਰਥ ਮਹਿਬੂਬ ਦਾ ਮੁੱਖੜਾ ਹੈ। "ਮਿੱਠਾ-ਬਾਗ" (ਬਾਗ-ਏ-ਸ਼ੀਰੀਨ) ਬਾਰਬੁਦ ਦੀ ਇਕ ਰਾਗਨੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਫਾਰਸੀ ਵਿਖੇ ਚੰਦਰਮਾ (ਮਹੁ, ਮਾਹੁ) ਦੀ ਭੀ ਬੜੀ ਮਹਿਮਾ ਤੇ ਪੁੱਛ-ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੈ। ਮਹਿਬੂਬ ਹੈ, ਜੋ ਚੰਦ ਦਾ ਰੂਪਕ ਹੈ। "ਚੰਦ-ਚਾਂਦਨੀ" (ਮਹੁਤਾਬੀ) ਦਾ ਵਿਕਸਤ ਅਰਥ ਅਜਿਹਾ ਚਬੂਤਰਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਬੈਠ ਕੇ ਚੰਦਰਮਾ ਦਾ ਨਜ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਚੰਦ ਨੂੰ ਕਾਵਿਆਨਾ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ "ਚਾਂਦੀ ਦੀ ਗੋਦ" (ਗੁ-ਏ-ਸ਼ੀਮੀਨ) ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਵੀਆਂ ਦੀ ਨਾਜ਼ੁਕ-ਖਿਆਲੀ ਤੇ ਕਾਰਸਤਾਨੀ ਦੇਖੋ ਕਿ ਮਹਿਬੂਬ ਤੇ ਚੰਦਰ-ਮੁੱਖ ਤੇ ਪਏ

ਕਾਲੇ ਤਿਲ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਹੋਏ ਚੰਦ (ਮਾਹ-ਗ੍ਰਿਫਤ) ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਤੇ ਹੋਰ, ਮਹਿਬੂਬ ਦੇ ਪਹਿਨਣ ਲਈ "ਚੰਦਰਮਾ ਦੀ ਸੀਤੀ ਹੋਈ ਪੁਸ਼ਾਕ" (ਮਾਹ-ਦੋਖਤ) ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

ਫਾਰਸੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿਖੇ 'ਜਾਮ, ਮੈ ਤੇ ਸਾਕੀ' ਦੇ ਡਾਢੇ ਚਰਚੇ ਹਨ। ਇਹ ਮੈ, ਅੰਗੂਰੀ ਸ਼ਰਾਬ ਹੈ, ਜੋ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦੀ ਹੈ। ਇਹ "ਅੰਗੂਰਾਂ ਦੀ ਬੇਟੀ" (ਦੁਖਤ-ਏ-ਰਜ਼)^੩ "ਲਾਲ ਰੰਗ ਦਾ ਪਾਣੀ" (ਸੁਰਖਾਬ) ਹੈ। "ਅੰਗੂਰਾਂ ਦਾ ਖੂਨ" (ਖੂਨ-ਏ-ਰਜ਼) ਹੈ। ਫਿਰ ਅੰਗੂਰਾਂ ਦੇ ਖੂਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ, ਅੱਗੇ ਵਧਦੀ, ਸੂਰਜ ਨਿਕਲਣ ਸਮੇਂ ਦੀ ਲਾਲੀ ਤੋਂ, ਪਹੁ-ਫੁਟਾਲੇ ਦੀ ਖਬਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਫਾਰਸੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਸ਼ਰਾਬ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਕਆਤਮ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮੰਤਵ ਭੌਤਕ ਸੰਸਾਰ, ਅਰਥਾਤ ਮਾਇਆ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਉੱਠ ਕੇ ਇਕ ਉੱਚ ਅਧਿਆਤਮਕ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਰਮਨ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਫਾਰਸੀ ਦਾ ਸੁਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਵੀ, ਹਾਫਿਜ਼ (ਜਿਸ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਨੂੰ 'ਲਿਸਾਨਉਲ-ਗੈਬ', ਅਰਥਾਤ ਗੈਬ ਦੀ ਜ਼ਬਾਨ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਫਰਮਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਸਾਕੀ, ਜੋ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣ ਤੋਂ ਬਚ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਭੀ ਪਿਲਾ ਦੇ ("ਦਿਹ ਸਾਕੀ ਮੇਏ ਬਾਕੀ")। ਉਧਰ ਉਮਰ (ਖਿਯਾਮ) ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਉੱਕੀ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਕਿ ਸ਼ਰਾਬ-ਫਰੋਸ਼, ਸ਼ਰਾਬ ਨੂੰ ਵੇਚ-ਵੱਟ ਕੇ ਫਿਰ ਕਿਹੜੀ ਚੀਜ਼ ਖਰੀਦਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ("ਬਿਹਤਰ ਕਿਜ਼ੀ ਮੀ ਫਰੋਸ਼ਦ ਚਿਹ ਖਾਹੰਦ ਖਰੀਦ")

ਮੁਗਲ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ, ਜਹਾਂਗੀਰ ਤੇ ਸ਼ਾਹਜਹਾਨ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਕੀਤੇ ਭਵਨਾਂ ਵਿਖੇ ਵੱਗਦੇ ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਨਹਿਰਾਂ, ਝਰਨਿਆਂ, ਬਾਗ-ਬਗੀਚਿਆਂ ਤੇ ਮਹਤਾਬੀਆਂ ਤੋਂ ਈਰਾਨੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੀ ਸ਼ਾਹਿਦੀ ਝਲਕ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਮੂਲ ਸਬੰਧ ਨੂਰਜਹਾਨ ਤੇ ਮਮਤਾਜ ਮਹਲ ਨਾਲ ਹੈ। ਸ਼ਾਹਜਹਾਨ ਦਾ

ਮੋਰ-ਸੰਘਾਸਨ (ਤਖਤ-ਏ-ਤਾਊਸ) ਭੀ ਇਸ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਯਾਦ ਰਹੇ, ਕਿ ਵਾਰਸੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ 'ਪਾਣੀ' (ਆਬ) ਤੋਂ ਬਣਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਅਤਿ ਅਧਿਕਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਇਕ ਉਦਾਹਰਨ 'ਵਗਦਾ ਪਾਣੀ' (ਆਬ-ਏ-ਰਵਾਨ) ਹੈ, ਜੋ ਇਕ ਬੜੀ ਮਹੀਨ ਮਲਮਲ ਦਾ ਨਾਂ ਹੈ। ਮੁਗਲਾਂ ਦੇ ਰਾਜ-ਕਾਲ ਸਮੇਂ ਲਾਲ ਕਿਲ੍ਹੇ ਦੀਆਂ ਬੇਗਮਾਂ ਤੇ ਸ਼ਹਜ਼ਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਆਬ-ਏ-ਰਵਾਂ ਦੇ ਦੁਪੱਟੇ ਉੜਦੇ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਲਾਬ ਦਾ ਅਤਰ ਮਲਿਕਾ ਨੂਰਜਹਾਂ ਦੀ ਕਾਢ ਹੈ। ਮਮਤਾਜ ਮਹਲ ਦੀ ਬੇਟੀ, ਜਹਾਂ-ਆਰਾ ਦਾ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਚਾਂਦਨੀ-ਚੌਕ ਦਾ ਨਾਮਕਰਣ ਈਰਾਨੀ ਸੁਹਜ-ਸੁਆਦ ਦੀ ਇਕ ਨੁੱਸ ਉਦਾਹਰਨ ਹੈ। ਮੁਗਲਾਂ ਦੇ ਰਾਜ ਸਮੇਂ ਸਰਕਾਰੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਾਰਸੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਸ਼ਾਸਨ ਦਾ ਸਾਰਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਈਰਾਨੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਮੌਜੂਦਗ ਸੀ। ਗੱਲ ਕਰਨ ਦਾ ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਤਾਤਾਰੀ ਕਬੀਲੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਮੁਗਲਾਂ ਨੂੰ ਰਾਮ ਕਰਨ ਵਿਚ (ਜੋ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ "blood-thirsty, ferocious ਤੇ irritable ਦੱਸੇ ਗਏ ਹਨ"), ਈਰਾਨੀ ਅਮੀਰਾਂ, ਵਜ਼ੀਰਾਂ, ਬੇਗਮਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਾਹਜ਼ਾਦੇ, ਸ਼ਹਜ਼ਾਦੀਆਂ ਦੀ ਮੁੱਖ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਭੀ ਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ, ਕਿ ਲਖਨਵੀ ਅਦਬ-ਓ-ਆਦਾਬ ਤੇ ਸ਼ਿਸਟਾਚਾਰ ਦੀ ਪੈੜ ਉਥੋਂ ਦੇ ਈਰਾਨੀ ਅਸਲੇ ਦੇ ਨਵਾਬਾਂ ਵਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।